Sisäministeriö
Inrikesministeriet

MMO/Jarmo Tiukkanen

Lausunto

12.02.2019

SM193941
00.00.01.00.00
SMDno-2019-207
HE 321/2018 vp.

Hallintovaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Suomessa oleskelunsa rekisteröineiden Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeudesta oleskella Suomessa vuoden 2020 loppuun

Asiantuntijakuuleminen keskiviikkona 13.2.2019 klo 10.15

Lausunto hallintovaliokunnalle HE 321/2018 vp

Sisäministeriö esittää lausuntonaan kunnioittavasti seuraavaa:

Taustaa

Hallituksen esitys on laadittu virkamiestyönä erittäin nopealla aikataululla yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön ja oikeusministeriön kanssa.

Jos Yhdistynyt kuningaskunta eroaa unionista, sen kansalaisista tulee ns. kolmannen maan kansalaisia. Jos ero tapahtuu ilman erosopimusta, EU-oikeuteen perustuneelta oleskeluoikeudelta putoaa peruste pois. Jos EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä toteutuu viisumivapaus, laillista oleskelua olisi kuitenkin vielä 90 päivän ajan eropäivästä lukien.

Ilman säädettäväksi esitettävää erillislakia Suomessa asuvat noin 5 000 Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaista joutuisivat hakemaan oleskelulupaa, samalla tavalla kuin muutkin kolmansien maiden kansalaiset. Oleskelulupa korvaisi rekisteröintiin perustuvan oleskeluoikeuden. Aikaa on kuitenkin liian vähän, eikä ole takeita, että heille kaikille voitaisiin ylipäänsä myöntää oleskelulupa, koska kolmansien maiden kansalaisten kohdalla oleskelulupaharkinta on erilaista muun muassa toimeentuloedellytyksen ja lupaperusteiden osalta.

EU-varautuminen sopimuksettomaan eroon ja komission suositukset

Komissio on koordinoinut EU-jäsenvaltioiden varautumista Yhdistyneen kuningaskunnan eroon unionista ilman erosopimusta (ns. *no deal, sopimukseton ero*), mutta kukin jäsenvaltio päättää itsenäisesti varautumisestaan. Komissio koordinoi jäsenvaltioiden toimia myös sen vuoksi, että esim. matkustaminen ja rajanylitykset sujuisivat ongelmitta eropäivän jälkeen.

Komissio suosittaa, että Yhdistyneen kuningaskunnan sopimuksettoman eron tilanteessa ei tehtäisi yhtäkään kielteistä päätöstä, vaan annettaisiin tilapäinen oikeus jatkaa oleskelua vuoden 2019 loppuun saakka. Useat jäsenvaltiot ovatkin säätämässä ad hoc -lainsäädäntöä tämän tavoitteen turvaamiseksi

myös suositusta pidemmäksi ajaksi. Kyse on vastavuoroisuudesta. Yhdistynyt kuningaskunta on luvannut myöntää oleskeluluvat siellä oleskeleville EU27-jäsenvaltioiden kansalaisille.

Komissio on tehnyt jäsenvaltioille suosituksen rekisteröintien vaihtamiseksi oleskelulupiin siten, että jos Yhdistyneen kuningaskunnan kansalainen on oleskellut maassa viisi vuotta, hän saisi hakemuksesta pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen oleskeluluvan. Komissio myös suosittaa, että oleskelulupaa voisi hakea jo ennen eropäivää.

Komission mukaan varautumistoimenpiteiden tulee olla muun muassa seuraavien periaatteiden mukaisia: ne eivät vastaa unionin jäsenyyden etuja eivätkä erosopimuksessa määritellyn siirtymäkauden ehtoja, ne ovat pääsääntöisesti väliaikaisia ja että ne ovat EU:n etujen mukaisia yksipuolisia toimia, jotka EU voi peruuttaa milloin tahansa.

Esitettävän lain sisältö

Laki esitetään säädettäväksi siltä varalta, että Yhdistynyt kuningaskunta eroaa Euroopan unionista ilman erosopimusta maaliskuun lopussa tai myöhemmin. Laki pyrittäisiin saamaan voimaan mahdollisimman pian, mutta sen soveltaminen alkaisi siitä päivästä, jona Yhdistynyt kuningaskunta ei ole enää unionin jäsenvaltio. Laki olisi määräaikainen ja voimassa vuoden 2020 loppuun.

Lailla jatkettaisiin keskeytyksettä eropäivästä lukien vuoden 2020 loppuun niiden Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisten oikeutta oleskella Suomessa, jotka ovat käyttäneet vapaata liikkuvuutta eli ovat saapuneet Suomeen ja rekisteröineet oleskelunsa tai hakeneet sitä ennen eroa.

Rekisteröineen britin perheenjäsen voisi hakea perheenjäsenen oleskelukorttia myös eron jälkeen.

Oleskeluoikeus perustuisi ulkomaalaislain 10 luvun maassa oleskelua koskeviin säännöksiin.

Lailla turvattaisiin, että oleskelun, työnteon, yrittäjyyden, opiskelun, perhe-elämän jne. jatkuminen keskeytyksettä. Tämä on tärkeää myös koko elinkeinoelämälle.

Lain soveltamisalaan kuuluvat täyttäisivät myös sosiaaliturvalainsäädännön edellyttämän laillisen oleskelun vaatimuksen sekä voisivat rekisteröityä työnhakijoiksi.

Johtava asiantuntija Jarmo Tiukkanen